

به نام خدا

درس: خارج فقه استاد طائب (جلسه پنجم)

موضوع: مبحث جهاد و دفاع (دفاع بیولوژیک)

تاریخ: دوشنبه، ۱۳۹۹/۰۲/۰۱

متن کامل؛

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى أَشْرَفِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ حَبِيبِ آلِهِ الْعَالَمِينَ
أَبُو الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْمَعْصُومِينَ وَ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ
رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي * وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي * وَ احْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي * يَفْقَهُوا قَوْلِي^۱

بحث در دفاع زیستی و لزوم دفاع در برابر آن بود. اصل دفاع توضیح داده شد. اهداف تهاجم هم بیان شد که عبارت‌اند از: نابودسازی نیروی انسانی، زوال فرهنگی و تخریب اقتصادی. در برابر این تهاجم دفاع واجب است. دلیل عقلی و نقلی برای این قضیه وجود دارد. درباره ضرورت عقلی، بیان شد که همه موجودات به صورت فطری در برابر هجوم از خودشان دفاع می‌کنند. در گیاهان هم به صورت غریزه دفاع وجود دارد. وقتی ریشه گیاهی به سمت ریشه گیاهی می‌رود آن را از بین می‌برد. البته غریزه دفاعی آنها به اندازه حیوانات نیست. در حیوانات، دفاع از خود به وضوح دیده می‌شود.

در این زمینه، شرع مقدس بیانات فراوانی دارد. تفاوت دفاع الهی با سایر دفاع‌ها در نیت و قصد خدایی آن است یعنی جهتی الهی در آن ملموس مشاهده می‌شود. بعد از این مسئله، چارچوبه‌هایی برای دفاع تعیین شده، یعنی دفاع قاعده‌مند شده است. همه آیاتی که برای دفاع بیان شد، فی سبیل الله بود: «وَ قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ...»^۲ « وَ قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ

۱. سوره طه، آیه ۲۵-۲۸.

۲. سوره بقره، آیه ۱۹۰.

سَمِيعٌ عَلِيمٌ»،^۱ «يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ»،^۲ «يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ»،^۳ تمام این آیات جهتی است که خداوند متعال به دفاع داده است.

جهت آن هم این است که همه عالم دفاع می کنند ولی دفاعشان در مسیر الهی نیست و اثرش در این دنیاست ولی در دفاعی که برای خداست علاوه بر بهره ای که در این عالم برده می شود بهره اعظم آن در آخرت روشن می شود « فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَّ اللَّهُ الْحُسْنَى وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ». ^۴ امیرالمؤمنین فرمود «إِنَّ الْجِهَادَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ فَتَحَهُ اللَّهُ لِخَاصَّةِ أَوْلِيَائِهِ»^۵ جهاد دری از درهای بهشت برای اولیای خداست.

مصدق اعظم اولیای خدا ائمه علیهم السلام هستند. در زیارتنامه ها، ائمه به عنوان اولیاء الله معرفی می شوند. امیرالمؤمنین می فرماید: «إِنَّ الْجِهَادَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ فَتَحَهُ اللَّهُ لِخَاصَّةِ أَوْلِيَائِهِ». پس ویژگی اول جهت بود. پس در برابر هجوم و یروسی مثل دفاع زمینی دفاع لازم است. باید با مال و جان در برابر این ویروس جهاد کرد. هر کسی که توانایی مقابله با ویروس را دارد، باید به میدان بیاید. انواع کمک رسانی هم بیان شد که به مداوا و جلوگیری از ابتلا تقسیم می شود.

در اینجا سؤالی مطرح می شود، آیا می توان از تهاجم زیستی برای بازدارندگی استفاده کنیم، یعنی آنها علیه ما از تهاجم زیستی استفاده می کنند و ما هم برای دفاع یا بازدارندگی این عمل را انجام بدهیم. در کشور، توانمندی تولید ویروس را ایجاد کنیم تا دشمن متوجه شود که ما چنین نیرویی را برای مقابله داریم و از این تهاجم صرف نظر کند یا اگر حمله کرد ما هم به آنها حمله کنیم، آیا می توان^۶ به تهاجم زیستی فکر کرد؟ تهاجم زیستی حرام است؛ زیرا ۱. هدف جهاد فی سبیل الله با تهاجم آنها تفاوت دارد. تهاجم آنها برای نابودی حق است. ۲. برای اسیرکردن انسان ها در برابر اراده خودشان است. ۳. تحمیل اراده خودشان به هر طریقی بر دیگران است.

۱. سوره بقره، آیه ۲۴۴.

۲. سوره مائده، آیه ۵۴.

۳. سوره بقره، آیه ۲۶۱.

۴. سوره نساء، آیه ۹۵.

۵. الغارات (ط - القدیمة)، ج ۲، ص ۳۲۶.

۶. می توان در اینجا به معنی اخص یعنی نه به معنی اعم است نه به معنی اخص یعنی نه می توان در برابر وجود بلکه به معنی اعم یعنی آیا جایز است و با وجود همسانی دارد یعنی آیا جایز است که واجب باشد، آیا جایز است، یا جایز نیست و حرام است یا نه می توانیم این تهاجم را دستور کار قرار دهیم.

بوش گفت هر که با ماست با ماست هر که با ما نیست علیه ماست. در اعتقادات صهیونیستی هم آمده که اگر کسی در برابر نسل یهود سر تعظیم فرود نیاورد و بندگی و بردگی را نپذیرد باید به هر وسیله‌ای کشته شود. تهاجم در اسلام دفاعی است و به هر قیمتی نیست. دفاع ما فقط برای دفع مهاجم است بنابراین در مقابل مهاجم عمل می‌کند، ولو اینکه مهاجم در هجوم هیچ قانونی را رعایت نکند. به عبارت دیگر، هجوم ما با هجوم او از حیث مورد هجوم تعریف نمی‌شود بلکه در حیطة مهاجم تعریف می‌شود.

ما حق داریم مهاجم را بزنیم، و این مسئله حیطة عملیات ما را تعریف می‌کند. بنابراین در جنگ تحمیلی صدام بیمارستان‌های ما را بمباران می‌کرد، سدهای آب، کارخانه‌های برق و ... را می‌زد. آیا ما می‌توانیم سدها یا بیمارستان‌های عراقی‌ها را بزنیم؟ نه، ما حق نداریم چنین کاری کنیم. به همین دلیل در زمان جنگ تحمیلی، هرگز امام اجازه ندادند که شهرهای عراق مورد هجوم قرار بگیرد چون مردم در آن شهر زندگی می‌کردند و هجوم بر شهرها اعتدا (ظلم) بود. قرآن فرمود: «فَمَنْ اَعْتَدَى عَلَیْكُمْ فَاَعْتَدُوا عَلَیْهِ بِمِثْلِ مَا اَعْتَدَى عَلَیْكُمْ وَ اتَّقُوا اللّٰهَ وَ اعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّقِیْنَ»^۱ هر که بر شما تعدی کرد، شما هم به مثل آن بر او تعدی کنید، و از خدا پروا نمایید که خداوند با پروا پیشگان است یعنی اگر آمریکایی‌ها به ما حمله کردند نظامیان آنها را بزنید، نه آمریکایی‌هایی که ساکن شهرهای آمریکا هستند.

درست است که آمریکایی‌ها به شهرهای ما حمله کردند ولی معتدی آمریکایی‌ها نیستند، نظامیانشان هستند. اگر در شهرهایمان موشک زده‌اند، پایگاه‌های نظامی آنها را بزنید. به هر صورتی که ضربه وارد شده است، باید معتدی را بزنیم، نه اینکه به هر شکلی که زده به همان شکل بزنیم. اگر چنین بود آیه به این صورت نازل می‌شد: « فَمَنْ اَعْتَدَى عَلَیْكُمْ فَاَعْتَدُوا بِمَا اَعْتَدَى؛ هر کسی علیه شما دشمنی کرد شما هم به همان صورت با او دشمنی کنید. بنابراین اگر خط مقدم را زد، خط مقدم را بزنید. اگر شهر را زد، خط مقدم و مرکز موشک‌پوش را بزنید. در این باره روایتی آمده است. این روایت را کلینی نقل می‌کند و سند روایت موثقه است. «عَلِیُّ بْنُ اِبْرَاهِیْمَ عَنْ اَبِیهِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّكُونِیِّ

۱. سوره بقره، آیه ۱۹۴.

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ص أَنْ يُلْقَى السَّمُّ فِي بِلَادِ الْمُشْرِكِينَ. «
رسول الله فرمودند حق ندارید شهرهای مشرکین را مسموم کنید. نبرد زیستی ممنوع است؛ چراکه
این تهاجم به شهرها سرایت می‌کند. پس مقابله به مثل معنایی ندارد.

مقام معظم رهبری فرمود ساخت بمب اتمی حرام است. خداوند فرمود «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَ مِنْ رِبَاطِ الْحَيْلِ تُزْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَ عَدُوَّكُمْ»^۱ پس چرا ما بمب اتمی تهیه نکنیم؛ چرا ساخت بمب اتم حرام است؟ چون اسراف است و ما حق استفاده نداریم؛ چرا حق استفاده نداریم؟ چون بمب اتم اعتدا بر کسی است که بر ما اعتدایی نکرده. بمب اتم در خط مقدم استفاده نمی‌شود، بلکه در شهر انداخته می‌شود تا مردم شهر کشته شوند. همچنین آثار تشعشعات هسته‌ای تا نسل‌ها ادامه دارد، به طوری که بچه‌هایی کور، کر یا بیمار به دنیا می‌آیند. در ژاپن هنوز آثار انفجار هسته‌ای باقی است، پس استفاده از بمب اتم حرام است؛ زیرا ساخت آن اسراف است. عملیات زیستی هم شرایطی شبیه به حمله اتمی را دارد و استفاده از آن حرام است.

اگر بمب اتم را در منطقه استفاده کنیم ایرادی دارد؟ نه، به شرطی که از خطوط عبور نکند، البته در عملیات بیولوژیک عبور از خطوط بی‌معناست چون وقتی کسی در منطقه به ویروس آلوده می‌شود به بیمارستان برده شده تا مداوا شود. وقتی به بیمارستان برود، کادر پزشکی آلوده می‌شوند. در ابتلا به کرونا، ۱۱۰ پزشک در ایتالیا از دنیا رفته‌اند. در ایران هم به همین صورت است. واگیری به حدی بالا رفته که پیشنهاد می‌شود بیماران به بیمارستان‌هایی که مریض‌های کرونایی در آن بستری نیستند برده شوند.

وقتی صدام خط مقدم را بمباران می‌کرد، ده تا پانزده نفر مصدوم می‌شدند و آنها را پشت خط مداوا می‌کردند ولی وقتی شیمیایی می‌زد، دو یا سه هزار نفر شیمیایی می‌شدند به همین دلیل آنها را سوار هواپیما می‌کردند و در بیمارستان‌های شهری به هر صورتی که بود جا می‌دادند. بعضی از پزشکان در مداوای این بیماران شیمیایی می‌شدند. در تهاجم زیستی محدودیت منطقه‌ای مفهومی ندارد، بنابراین ممنوعیت دارد. این توضیح نوع دفاع بود.

۱. سوره انفال، آیه ۶۰.

دفاع فرهنگی

یکی از اهداف دشمن در عملیات زیستی فرهنگ مردم است. در مقابله با این ویروس، محل دفاع بیمارستان و خط مقدم پزشکان و پرستاران هستند. مبتلایان به بیمارستان برده می‌شود و محل مداوا بیمارستان و مداوی پزشک است.

در حمله به فرهنگ مردم، مداوی و محل مداوا کجاست؟ یکی از اهداف تهاجم ویروسی تغییر فرهنگ و افسرده شدن مردم است. باید چه کسی با تغییر فرهنگ و افسردگی مقابله کند؟ علمای دین این وظیفه را به عهده دارند. مداوای فرهنگی در چه مکان‌هایی صورت می‌گیرد؟ مساجد. علما فرماندهان مبارزه هستند و مکان مبارزه مساجد است. در این زمان بر علما تکلیفی فراتر از وظایف پیشین‌شان نهاده شده است، چون هجوم اتفاق افتاده و برای مقابله با آن، باید تلاش مضاعفی صورت گیرد تا از تغییر فرهنگی مردم جلوگیری شود. بنابراین امروز تمام علما در این جنگ سرباز خط مقدم هستند. هر کسی که می‌تواند خدمتی انجام دهد وظیفه دارد به میدان بیاید و اگر این کار را انجام ندهد در آخرت مؤاخذه می‌شود.

به عبارت دیگر، اگر امروز پزشکی به میدان نیاید، گناه کبیره انجام داده چون فرار من الضعف کرده و از خط مقدم فرار کرده و فرار از خط مقدم از گناهان کبیره است. علمای ما موظف هستند در این روزگار با ورود به میدان از افسردگی و تغییر فرهنگی جلوگیری کنند. اگر کسی امروز در خانه بنشیند و کاری انجام ندهد، فرار من الضعف است. در جنگ تحمیلی، صدام قم را با موشک می‌زد. هدف صدام تعطیل کردن دروس حوزه بود. آیت الله شیخ جواد آقای تبریزی در حسینیه ارگ درس خارج می‌گفت. ایشان در زمان موشکباران درسش را تعطیل نکرد. بعضی از شاگردان اعتراض کردند و ایشان جواب داد که ما باید ادامه بدهیم. درس ادامه داشت تا وقتی که موشک نزدیک حسینیه خورد، به گونه‌ای شیشه‌های مسجد خورد شد و برق رفت و بلندگو از کار افتاد؛ گردوخاک مسجد را گرفت. ایشان کمی صبر کرد تا گردوخاک بخوابد. بعد فرمود: بمب اینجا نخورد، درس را ادامه می‌دهیم. وقتی درس تمام شد به ایشان گفتند که چرا درس را ادامه دادید، فرمود: صدام قم را می‌زند تا درس‌ها تعطیل شود. امروز خط مقدم مبارزه من با صدام این است که درس را تعطیل نکنم. اگر

من درس را تعطیل کنم، از میدان جنگ فرار کرده‌ام و این گناه کبیره و فرار من الضعف است. امروز هجوم زیستی فراگیر شده تا دین و روان مردم را مورد هجوم قرار دهد. اگر کسی بتواند خدمتی کند ولی انجام ندهد، مانند کسی است که در هجوم صدام به قم، درس را تعطیل کرده و به بیان میزرا جواد آقای تبریزی فرار من الضعف است.

باید سه مطلب را به عنوان اصل مسلم بپذیریم تا وارد مسئله شویم: ۱. ذکر خداوند موجب آرامش است «الَّذِينَ آمَنُوا وَ تَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ».^۱ این و ویروس مردم را دچار افسردگی می‌کند. خداوند متعال در وصف مؤمنین فرمود «الَّذِينَ آمَنُوا وَ تَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ» مؤمنین کسانی هستند که ایمان به خدا می‌آوردند و با ذکر خدا آرامش می‌یابند یعنی هرگونه یأس و ناامیدی از آنها دور می‌شود. اصل اول، یاد خدا باعث آرامش می‌شود.

در سوره جن آمده است: «وَ أَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا»^۲ مسجد برای خداست پس هیچ کس را با خدا مپرستید. در همه جا می‌توان ذکر خدا گفت: «رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَ لَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ»^۳ مردانی که تجارت و دادوستد آنان را از یاد خدا باز نمی‌دارد» اما تنها جایی که انسان را از همه چیز فارغ می‌کند و به یاد خدا می‌اندازد مسجد است. بیمارستان اختصاص به مداوا داد؛ مسجد هم اختصاص به یاد خدا دارد. بنابراین برای اطمینان بخشی بالاترین بیمارستان مسجد است.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

منابع

قرآن کریم

۱. سوره رعد، آیه ۲۸.

۲. سوره جن، آیه ۱۸.

۳. سوره نور، آیه ۳۷.